Калугіна Алла Олександрівна,
здобувачка вищої освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань
Шеленкова Наталія Леонідівна,
канд. психол.н., доцент, доцент кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, м. Умань

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ НА ВИБІР СТРАТЕГІЙ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКІВ

Мережа Інтернет – найдоступніший вид масової комунікації. Крім позитивного аспекту глобальної мережі, не можна забувати про ряд проблем. В Інтернеті відображено стан нашого суспільства, світорозуміння, якість спілкування, система духовних, моральних та культурних цінностей. Особливу увагу слід звернути на негативні процеси, що поширюються у суспільстві через «павутиння»: агресія, нетерпимість, жорстокість, моральна розбещеність, культ наживи і насолоди та інтернет-залежність.

Події світового масштабу, пов’язані із пандемією, карантинами та війною, визначили ситуацію, при якій віртуальний світ став необхідною умовою для виконання професійних, освітніх та соціальних обов’язків. Пандемія стала ще одним фактором, що вказує на необхідність дослідження віртуального простору, взаємодії з ним та впливу його на окрему особистість, соціум, а також на міжособистісну взаємодію членів суспільства, а особливо підлітків.

Зважаючи на загальну інформатизацію життя суспільства, важливим також стає вплив інтернет-залежності на вибір стратегій міжособистісної взаємодії підлітків.

Формування особистості сучасних підлітків, їх установок, мотивів, ціннісних орієнтирів та поведінкових навичок відбувається у конвергентному просторі – на стику віртуального світу та реальності. Підлітки «живуть» у світі

Інтернету та інформаційних технологій: оформлюючи сторінки та спілкуючись у блогах, соціальних мережах, обмінюючись інформацією через сервіси миттєвих повідомлень та електронні енциклопедії, беручи участь у мережних

Інтернет-залежність – як процес регулярної взаємодії із віртуальним простором, який не носить ознак патологічного потягу чи девіації, але є емоційно привабливою для користувача та призводить до психологічних та соціально-психологічних змін особистості.

Інтернет-захопленість актуальна для різних вікових груп, але особливу небезпеку зумовлені нею зміни становлять для підлітків. Інтернет-захоплені підлітки - це підлітки, яким характерні граничні показники, що знаходяться між інтернет-залежністю та повною її відсутністю.

Описуючи особливості інтернет-захопленої поведінки можна зазначити, що така особа відчуває постійний потяг до мережі, але при цьому користується різноманітними її сервісами з інформаційною, комунікативною, пізнавальною та іншою метою.

У XXI столітті спостерігається значний розвиток інформаційно-комунікативних технологій, що трансформує соціальну реальність і стимулює її перехід від безпосереднього міжособистісного спілкування до інтернет-спілкування, віртуальних видів взаємодії. Нові технології, за свідченням О. Лазаренка та Т. Веретенко, мають ризики, спричинюють негативні психосоціальні стани підлітків, створюють умови для формування інтернет-залежності тощо [3].

Останнім часом для підлітків найбільш бажаним видом дозвілля є саме віртуальне спілкування в соціальних мережах і на форумах, онлайн-ігри, зйомки блогів для своїх віртуальних сторінок тощо. Така поведінка є все більше занепокоєння батьків і педагогів, оскільки здається, що підлітки буквально «не виходять» з мережі, не бачать реального світу та не вміють жити поза межами віртуального простору.

Сучасне спілкування підлітків у соціальних мережах здійснюється для задоволення їх потреби у самореалізації, досягненні визнання і поваги серед

однолітків. Крім того, у соціальних мережах підлітки задовольняють свою потребу у прийнятті і розумінні іншими людьми, в отриманні підтримки від них.

Як засвідчує Н. Малаєва, «у віртуальному просторі комунікація постає як відтворення, продовження соціальної реальності, що розширює простір самореалізації, діяльності, творчості, відпочинку» [4].

За ствердженням Т.Веретенко, К.Ярмоленко, у сучасних підлітків досить часто з'являються симптоми інтернет-залежності, що виникають внаслідок надмірного захоплення інтернетом та віртуальним спілкуванням у соціальних мережах – непереборне прагнення ввійти в інтернет, перевірити повідомлення у соціальній мережі; нездатність контролювати час перебування у інтернеті; розумове або фізичне виснаження від спілкування у мережі; порушення сну чи концентрації уваги; дратівливість, депресивні думки, знервованість, труднощі у реальному спілкуванні з людьми [1].

За О.Мартиняк, віртуальне спілкування позбавляє підлітка можливості отримувати велику частину інформації через невербальну поведінку співрозмовника. Дослідниця зазначає, що віртуальне спілкування у соціальних мережах найчастіше обирають підлітки, які й самі мають певні комплекси чи труднощі у вербальному спілкуванні. Щоб приховати свої сором'язливість, заїкуватість, інтровертованість, неспроможність до встановлення контактів у реальній взаємодії, такі підлітки «переходять у віртуальний світ, створюють різні профілі у соціальних мережах», створюють широке коло «віртуальних друзів», але насправді вони можуть бути з ними не знайомі особисто, а тому така дружба вважається «поверхневою» [5]. Навіть перебуваючи поряд фізично із своїми друзями, підлітки можуть спілкуватися один з одним через інтернет, а частка вільного часу, проведеного у віртуальному світі, може становити 90%, обмежуючи інші інтереси та потреби підлітка.

За ствердженням О.Зінченко, у дослідженні психологічних особливостей інтернет-спілкування підлітків встановлено, що все ж вони надають перевагу живому спілкуванню, а соціальні мережі використовують «для перегляду

фільмів, прослуховування музики, ігрової активності, тоді як комунікативні мотиви перебування у соціальній мережі відходять на другий план» [2].

Список використаних джерел:

1. Веретенко Т., Ярмоленко К. Соціально-педагогічна профілактика інтернет-залежності старшокласників. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 19. Т.1. с.147.

2. Зінченко О.В. Емпіричне дослідження психологічних характеристик інтернет-спілкування у підлітковому віці. *Проблеми сучасної психології*. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип.29 с.264.

3. Лазаренко О.А., Веретенко Т.Г. Формування безпечної поведінки в інтернет-мережі. *Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття* (7 серпня 2020 рік, Черкаси, Україна). Черкаси: МЦНД, 2020. Том 2. с.26-28.

4. Малаєва Н.С. Комунікативні інтернет-практики залежної від соціальних мереж молоді: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.05 соціальна психологія; психологія соціальної роботи. К., 2017. с. 5.

5. Мартиняк О. Психологічні особливості сучасних підлітків у виборі комунікативних засобів спілкування. *Матеріали II Міжнародної студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання»*, 25-26 квітня 2019. Т.:ТНТУ, 2019 . с. 293.